BÁO PHỤ NỮ TÂN VĂN VỚI VIỆC VẬN ĐỘNG THÚC ĐẨY HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC CHO PHỤ NỮ

Trần Vũ Linh (*)

Phụ nữ Tân văn (1929-1935) là tờ nữ báo đầu tiên tạo dựng được chỗ đứng nhất định trong đời sống kinh tế - xã hội Nam Kỳ những năm đầu thế kỷ XX. Với Phụ nữ Tân văn, các vấn đề phụ nữ được nhận diện một cách đầy đủ, phản ánh nguyện vọng cũng như tâm tư tình cảm của phụ nữ chân thực hơn, đặc biệt là vấn đề giáo dục cho phụ nữ. Thành quả thiết thực nhất trong phong trào đề cao nữ quyền của tờ báo là góp phần quan trọng vào quá trình tự ý thức của phụ nữ, giúp phụ nữ nhận thức được vị trí, vai trò và quyền lợi của mình trong xã hội.

1. Vài nét về tờ báo Phụ nữ Tân văn

Sau khi báo *Nữ giới chung* ngừng hoạt động vào ngày 19/7/1918, ở Việt Nam không có tờ báo nào dành riêng cho phụ nữ. Điều này làm cho phụ nữ rơi vào tình trạng mất phương hướng khi không có một tổ chức nào thay mặt họ nói lên những quan điểm và nguyện vọng của mình trong bối cảnh phong trào nữ quyền và giải phóng phụ nữ diễn ra ngày một tích cực. Nhận thức được tầm quan trọng của vấn đề, nhiều học giả đã đề xuất việc thành lập một tờ báo cho đàn bà con gái đọc, trong đó quan điểm của nữ sĩ Đạm Phương là rõ ràng hơn cả. Bà cho rằng: "Đã muốn lợi chung cho toàn thể, tất phải có một cái cơ quan vận động, nếu không lấy tờ báo làm lợi khí truyền bá tư tưởng thì sao cho đạt đến chỗ mình hy vọng. Cho nên các nước văn minh, dân trái càng khai thông thời: nhà nông có nông nghiệp báo, nhà thương có thực nghiệp báo, nhà chính trị có quan báo, nhà học chính có học báo, lại còn bao nhiêu là các thứ báo khác, tùy theo nghề nghiệp cơ quan vận động mà mở ra. Đến phụ nữ cũng vậy, cái trình độ học thức đã tăng tiến, thì quyền lợi nghĩa vụ tức phải ngang nhau, vì sự lợi hại ở đời có quan hệ đến hạnh phúc của mình mà phải dấn thân vào trong vòng ngôn luận, để binh vực lợi quyền cho đoàn thể nghiên cứu những vấn đề giáo dục, suy nghiệm các lẽ phải trái, giải phẫu các chổ nghi đoàn, bổ cứu về đường công nghệ" [1].

Bên cạnh đó, nữ sĩ người Huế còn nhấn mạnh trình độ học thức của phụ nữ Việt Nam ngày càng cao cho nên việc thành lập một tờ báo phụ nữ trước mắt sẽ giúp truyền bá những tư tưởng tiến bộ vào trong nhân dân và sau đó sẽ đảm nhận vai trò định hướng cho phụ nữ tham gia phong trào đấu tranh đòi nữ quyền[2]. Ý kiến của Đạm Phương trên Hà Thành ngọ báo đã tạo ra một làn sóng hết sức mạnh mẽ, tác động trực tiếp đến nhận thức của giới trí thức đương thời. Chính quan điểm này đã đánh thức ý tưởng sáng lập một tờ báo dành riêng cho phụ nữ. Tuy nhiên, phải đến năm 1929, báo *Phụ nữ Tân văn* (tờ nữ báo thứ hai trong lịch sử) mới chính thức ra đời.

---

* Thạc sĩ, Trường TTH Việt Anh. Email: Linhkaka.mu.74@gmail.com

[1] Hà Thành ngọ báo, số 168, ngày 25/11/1927.

[2] Hà Thành ngọ báo, số 168, ngày 25/11/1927.

Báo *Phụ nữ Tân văn* (PNTV) chính thức hình thành vào ngày 2/5/1929 do bà Nguyễn Đức Nhuận (nhũ danh Cao Thị Khanh) sáng lập, chủ nhiệm là ông Nguyễn Đức Nhuận, chủ bút của bổn báo là Đào Trinh Nhất. Toàn soạn đặt tại số 42 – rue Catinat, Sài Gòn (tại cửa hàng soierie Nguyễn Đức Nhuận). Nếu tờ *Nữ giới chung* được biết đến là tờ báo đầu tiên mà chủ bút là phụ nữ thì Phụ nữ Tân văn là tờ báo thứ hai do nữ giới lãnh đạo. Sự xuất hiện của Phụ nữ Tân văn được xem là một sự tiếp tục và bổ xung đầy đủ hơn mối quan tâm của Nữ giới chung về quyền bình đẳng của phụ nữ. Tờ báo xuất bản số đầu tiên vào ngày 2/5/1929 và chính thức đình bản vào ngày 1/4/1935, xuất bản được 273 số báo (phát hành vào ngày thứ năm). Mục đích của tờ báo "là một cơ quan ngôn luận chuyên khảo cứu những vấn đề quan hệ tới đàn bà, tức là quan hệ tới quốc gia xã hội. Phụ nữ tân văn không theo đảng phái nào hết, chỉ thời chân lý làm thần minh, Tổ quốc làm tôn giáo… mở rộng cửa cho khắp cả mọi người, ai có ý kiến gì hay cứ việc bàn, ai có điều gì uất ức cứ việc bày tỏ… có ích cho đàn bà, đàn ông, người lớn, người nhỏ vì trong đó có bàn bạc đầy đủ các vấn đề trên từ việc xã hội, chính trị, dưới thời chuyện thường thức gia đình…"[3].

Trong gần 6 năm hoạt động, Phụ nữ Tân văn đã quy tụ được nhiều cây bút trên tuổi trong làng báo tham gia như: Phan Bội Châu, Đạm Phương, Đào Trinh Nhất, Phan Khôi, Tản Đà, Hồ Biểu Chánh, Nguyễn Thị Manh Manh,… Với sự góp mặt của nhiều tác giả tên tuổi, Phụ nữ Tân văn không chỉ đề cập đến những vấn đề phụ nữ mà còn đề cập tới nhiều vấn đề chính trị, xã hội, văn học và giáo dục… (dù mục đích của báo chỉ là khảo cứu về vấn đề phụ nữ). Trên góc độ so sánh, nếu như Nữ giới chung chỉ đề cập đến vấn đề phụ nữ thì Phụ nữ Tân văn lại tham gia tranh luận trên nhiều lĩnh vực từ vấn đề phụ nữ cho đến các chủ đề xã hội, chính trị, văn hóa và cả giáo dục. Bên cạnh đó, phạm vi độc giả của Phụ nữ Tân văn mang tính toàn quốc còn giới độc giả của tờ Nữ giới chung tuyệt đại đa số căn bản sống ở Sài gòn. Ngoài ra, Phụ nữ Tân văn còn xây dựng được một mạng lưới phân phối lớn hơn nhiều và sử dụng từ ngữ Việt Nam đơn giản khi viết báo trong khi Nữ giới chung lại sử dụng ngôn từ phức tạp, khó đọc và không có cơ hội tạo nên một giới độc giả trung thành[4]. Chính vì vậy, báo Phụ nữ Tân văn có ảnh hưởng rất lớn đến đông đảo độc giả cả nước. Nhà cách mạng Trường Chinh cũng đánh giá rất cao vai trò của tờ báo đối với vấn đề giải phóng phụ nữ trong giai đoạn này, người cho rằng: Phụ nữ Tân văn có khuynh hướng tương đối tiến bộ, đứng trên lập trường tư sản dân tộc mà đề xướng vấn đề nữ quyền[5]. Có thể nói, trong bối cảnh xã hội đang dần nhìn nhận một cách tích cực về vấn đề nữ quyền thì sự xuất hiện của Phụ nữ Tân văn đóng một vai trò đặc biệt quan trọng. Không chỉ đáp ứng nguyện vọng của đông đảo tầng lớp nhân dân, Phụ nữ Tân văn còn là cơ quan ngôn luận chính thức của phụ nữ Việt Nam, đại diện cho phụ nữ nói lên những quan điểm của mình về các vấn đề của xã hội. Ngoài ra, tờ báo còn giữ vai trò định hướng cho phụ nữ trong phong trào đấu tranh vì nữ quyền đầu thế kỷ XX.

---

[3] Phụ nữ Tân văn, số 1, ngày 2/5/1929.

[4] Shawn Mc Hale, "Ấn phẩm và quyền lực: Các cuộc thảo luận ở Việt Nam xung quanh vấn đề vị trí của người phụ nữ trong xã hội, 1918-1934", Trang thông tin Phê bình văn học, tại địa chỉ: http://phebinhvanhoc.com.vn/an-pham-va-quyen-luc-cac-cuoc-thao-luan-o-viet-nam-xung-quanh-van-de-vi-tri-cua-nguoi-phu-nu-trong-xa-hoi-1918-1934-1-5/, truy cập ngày 27/6/2018.

[5] Trường Chinh (1975), *Cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân*, NXB Sự thật, Hà Nội, tr. 185.

2. Báo Phụ nữ Tân văn với vấn đề giáo dục phụ nữ ở Nam Kỳ

Giáo dục phụ nữ là vấn đề được bàn luận nhiều nhất trong phong trào đấu tranh vì nữ quyền ở Việt Nam thế kỷ XX. Sở dĩ như vậy bởi vì trong lịch sử Việt Nam, đàn bà con gái chưa bao giờ được thừa nhận năng lực và quyền được giáo dục như nam giới. Chính vì vậy, trong suốt một thời gian dài họ luôn bị xem là những kẻ "vị thành niên" hay "tiểu nhân khó dạy". Điều này ảnh hưởng rất lớn đến quyền lợi của nữ giới, một mặt họ không những không được mở mang tri thức mà còn bị xã hội xem nhẹ, mặt khác chính sách giáo dục thời phong kiến còn là một trong những nguyên nhân ảnh hưởng xấu đến tiềm lực quốc gia. Bước sang thế kỷ XX, trước những chuyển biến mạnh mẽ của tình hình chính trị, kinh tế và xã hội, vấn đề giáo dục cho phụ nữ được xem là yêu cầu cấp thiết hơn bao giờ hết. Một trong những tiền đề thúc đẩy hoạt động giáo dục cho phụ nữ đó là sự thay đổi tư tưởng về vị trí của phụ nữ Việt Nam trong xã hội. Không những được xã hội thừa nhận năng lực, trí tuệ mà đã xuất hiện nhiều cá nhân, tổ chức sẵn sàng lên tiếng và đấu tranh vì quyền được giáo dục cho phụ nữ.

Nhìn chung, mọi người đều thừa nhận sự cần thiết của giáo dục đối với phụ nữ, bên cạnh đó là việc ý thức sâu sắc hệ quả của giáo dục nữ giới, điển hình là ý kiến của Bùi Quang Chiêu. Ông khẳng định trong xã hội hiện tại, sự chậm chạp trong việc giáo dục phụ nữ không chỉ ảnh hưởng đến vị thế của họ trong xã hội mà còn là nguyên nhân dẫn đến sự tụt hậu so với các quốc gia trên thế giới. Xét trên bình diện gia đình, phụ nữ không được giáo dục sẽ là tác nhân phá vỡ hạnh phúc gia đình: "Vì nữ học chậm chạm mà không được phổ cập, vì hoàn cảnh của xã hội, mà nữa phần trong quốc dân là bọn đàn bà chậm mất 50 năm tấn bộ. Vì đó mà xã hội phải chịu thiệt hại bởi là thiếu mất cái thế quân bình. Gia đình tan nát vì đó, mất thú vui vì đó cũng nhiều"[6]. Đứng trên một độ khác, nhà chính trị Phan Bội Châu lại quan tâm đến chất lượng của giáo dục đối với phụ nữ, theo ông "giáo dục giả dối bao nhiêu, thời phụ nữ sa sút bấy nhiêu, cái họa áp chế ở gia đình không bằng cái hại bùa mua ở giáo dục"[7]. Có thể nói, giáo dục là yếu tố hình thành nên nhân cách, đạo đức và tư tưởng của một con người, cho nên việc giáo dục không đúng cách không những không đem lại hiệu quả mà nó sẽ tác động ngược trở lại, phá hủy những giá trị văn hóa tốt đẹp của nhân loại.

Đồng thời với việc đề xuất việc học cho nữ giới, các tác giả của Phụ nữ Tân văn còn vạch ra hướng đi và mục đích của việc giáo dục như sau: Giáo dục cho nữ giới nước ta tất là một cái giáo dục để đào tạo nữ tử cho sau này trở thành vợ hiền và mẹ tốt, tiếp cận những cái tư tưởng làm dân, làm nước để cho đàn bà ta biết rằng ngoài gia đình còn có xã hội, sẵn sàng giúp chồng con làm trọn đạo làm dân ở trong nước[8]. Phan Khôi - chủ bút của báo Phụ nữ Tân văn cũng đồng quan điểm trên khi thừa nhận: Giáo dục phụ nữ ngày nay không thể lấy gia đình làm gốc được nữa. Ông nói thêm: chị em phụ nữ đừng tưởng lầm như trước rằng: cái thiên chức của đàn bà là ở trong gia đình mà quên mất rằng cái phận sự của ai đều ở ngoài xã hội[9]. Một điểm chung của các bài viết

---

[6] Phụ nữ Tân văn, số 15, ngày 8/8/1929.
[7] Phụ nữ Tân văn, số 10, ngày 4/7/1929.
[8] Phụ nữ Tân văn, số 12, ngày 18/7/1929.
[9] Phụ nữ Tân văn, số 15, ngày 8/8/1929.

được đăng tải trên báo Phụ nữ Tân văn sau cuộc trưng cầu ý kiến là hầu hết các tác giả đều mong muốn phụ nữ sẽ được tiếp nhận nền giáo dục một cách có chọn lọc, trong đó lưu ý việc gìn giữ những nét văn hóa truyền thống của người phụ nữ Việt Nam, đặc biệt là đảm bảo được vai trò của mình đối với gia đình hay những đức tính tốt đẹp của người mẹ. Rõ ràng, những tác giả của Phụ nữ Tân văn đều mong muốn phụ nữ phát triển một cách toàn diện cả trên phương diện cá nhân, gia đình và xã hội. Nếu như việc hoàn thiện bản thân là yêu cầu cần thiết để phụ nữ thực hiện tốt thiên chức của mình thì gia đình sẽ là bàn đạp để phụ nữ bước ra xã hội. Có thể nói, mục đích giáo dục mà Phụ nữ Tân văn hướng đến là làm thế nào để chị em phụ nữ mở mang tri thức, từ đó hiểu được vai trò của mình trong xã hội đương thời không còn bó hẹp trong phạm vi gia đình mà phải có tầm nhìn xa hơn ra xã hội. Hơn thế nữa là giúp cho họ hiểu được trách nhiệm của bản thân đối với vận mệnh của quốc gia, dân tộc.

Những ý kiến tiếp nhận được từ cuộc trưng cầu ý kiến đã giúp Phụ nữ Tân văn có cái nhìn đầy đủ và toàn diện hơn về hoạt động giáo dục cho phụ nữ. Chính vì vậy, tờ báo đã có hàng loạt đề xuất cũng như giải pháp để hiện thực hóa nguyện vọng của mình. Mở đầu là mong muốn xây dựng một nền giáo dục cho phụ nữ, ở đó giáo dục phụ nữ phải có nền móng và phép tắc, phải có chủ nghĩa và mục đích để con người được mở mang tri thức, tinh thần và thân thể. Để khởi xướng cho vấn đề này, báo Phụ nữ Tân văn đã đưa ra bốn đề xuất với nội dung hướng vào các đối tượng khác nhau trong xã hội, họ là những tổ chức, cá nhân có khả năng vận động, hỗ trợ và sáng lập cơ sở giáo dục cho phụ nữ. Cơ quan đầu tiên mà bài viết hướng đến là Chính phủ. Theo tác giả thì trọng trách này được giao cho các đại biểu ở Nam Kỳ, những người được nhân dân tín nhiệm và tin tưởng. Nhiệm vụ của họ là phải tìm mọi cách để vận động chính phủ thực hiện những thay đổi trong hệ thống giáo, trước hết là phải xây dựng các trường học cho con gái ở khắp mọi nơi. Bên cạnh đó là phải đào tạo một đội ngũ giáo viên tài năng và quan trọng nhất là chương trình giảng dạy phải có "chủ nghĩa chính đáng"[10]. Phải khẳng định rằng ban biên tập của tờ báo đã rất khôn ngoan khi đưa yêu cầu đối với chính phủ lên vị trí đầu tiên trong số bốn nội dung giáo dục được đăng tải. Không chỉ phê phán tình trạng bất bình đẳng giữa nam và nữ trong xã hội thuộc địa mà nội dung trên còn gợi ý cho chính quyền thuộc địa phải có trách nhiệm với nhân dân Việt Nam. Nếu như nguyện vọng này được chính phủ đồng thuận thì kết quả đạt được sẽ rất khả quan. Đối tượng thứ hai mà tờ báo hướng đến là các nhà trí thức trong xã hội: "Các nhà trí thức thì lập nên những trường tiểu học, trung học và cao đẳng, dạy bằng chữ quốc ngữ cả; từ lớp trung học thì dạy chữ Pháp theo cách dạy tiếng ngoại ngữ"[11]. Đề xuất thứ hai có vẻ thực tế và dễ đem đến kết quả hơn cả. Chính việc được tiếp cận với những tư tưởng tiến bộ đã mang đến một số chuyển biến tích cực trong nhận thức của các nhà trí thức đương thời, giúp họ thay đổi lối suy nghĩ về các vấn đề phụ nữ. Chỉ tính trên các số báo được xuất bản thì đã có hàng loạt trí thức tên tuổi thừa nhận năng lực và địa vị đặc biệt của phái nữ. Có thể sự hưởng ứng của các danh nhân tiêu biểu trong xã hội cùng với đề xuất của tờ báo phụ nữ sẽ mang đến cho giới trí thức Nam Kỳ nói riêng và cả nước nói chung nhiều phương cách bổ ích để xây dựng hệ thống giáo dục cho nữ giới. Đối tượng tiếp theo là những người phụ nữ có địa vị trong xã hội, theo đó "Các bà từ thiện và có hằng sản lập ra

[10] Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.
[11] Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.

những lớp học cho người lớn, để cho đàn bà ta có chồng con rồi cũng có thể nhân vài giờ mỗi ngày đến đó mà học tập”[12]. Sự đồng cảm giữa phụ nữ có thể là mục tiêu hướng đến của tờ báo. Trong khi phần lớn nam giới và xã hội vẫn đang chần chừ trong việc hưởng ứng và cải cách giáo dục thì sự góp sức của những người phụ nữ có tiềm lực về kinh tế là một trong những nhân tố quan trọng quyết định đến kết quả của phong trào. Cuối cùng là các “Nhà nhiệt thành về sự công ích hợp một hội đồng làm sách nữ tử giáo khoa thơ, lựa toàn người hay; sách làm phát cho không hay là bán thật rẻ”[13]. Không chỉ dừng lại ở việc mở trường học, Phụ nữ Tân văn còn mong muốn xây dựng một nội dung giáo dục hoàn thiện hơn với bộ sách dành riêng cho phái nữ. Nhìn chung, những đề xuất giáo dục của báo Phụ nữ Tân văn đã hướng đến hầu hết các thành phần có tầm ảnh hưởng trong xã hội từ những người có chung tư tưởng, các nữ thiện nguyện cho đến những nhà trí thức và cả chính quyền thuộc địa. Mặc dù đây chỉ là bước đi đầu tiên của báo Phụ nữ Tân văn, song việc kêu gọi các lực lượng tiến bộ trong xã hội cùng chung tay vào hoạt động giáo dục đã tạo điều kiện cho sự ra đời của các trường nữ học sau này.

Quan điểm về nữ lưu giáo dục của Phụ nữ Tân văn nhận được nhiều sự đồng thuận rất cao từ phía độc giả. Kể từ đây, hàng loạt đề xuất về việc xây dựng các cơ sở giáo dục cho nữ giới xuất hiện ngày một nhiều trên các mặt báo. Có thể kể đến một vài ý tưởng điển hình:

Thứ nhất, là ý tưởng xây dựng trường học cho phụ nữ với tên gọi Phong Nhã học viện của học giả Phạm Quỳnh được đăng tải trên báo Phụ nữ Tân văn số ra ngày 13/06/1929. Sau khi đánh giá tình hình xã hội và giáo dục ở nước ta, Phạm Quỳnh đã mạnh dạn đề xuất việc thành lập một trường nữ học lấy tên là Phong Nhã học viên. Trường sẽ lập ra ba ban, trong đó “một ban dự bị để dạy qua loa các món phổ thông, vì đàn bà con gái ta phần nhiều còn chưa phổ thông giáo dục thì chưa đủ tư cách nghe giảng cho có ích lợi được, một ban giảng nghĩa, là phần cốt yếu, thì cũng làm lối diễn thuyết đặt chương trình sẵn mỗi năm như trường Annals; và một ban thiệt hành, có lớp dạy nữ công, như vá may, thuê thùa, kết hoa, làm bánh…; lớp âm nhạc dạy đàn ca; lớp gia chánh dạy về cách quản lý trong nhà… vấn đề này giải quyết như thế nào có quan hệ một phần to đến vận mạng nước nhà vậy”[14]. Có thể nhận thấy sự tiến bộ trong phương cách tổ chức lớp học của Phạm Quỳnh khi ông chủ trương xây dựng các bậc học từ dự bị cho đến cơ bản và năng cao. Điều này tạo điều kiện cho tất cả nữ giới đều được tham gia vào lớp học, đồng thời đảm bảo tính vừa sức cho mỗi cá nhân. Ban “dự bị” giúp nữ giới làm quen với các kiến thức phổ thông, bổ khuyết những vấn đề cần thiết để họ tiếp tục tham gia vào bậc học tiếp theo là “ban giảng nghĩa”. Ban học này sẽ mang đến cho nữ giới những kiến thức mới mẽ thông qua hình thức diễn thuyết. Song song với chương trình học lý thuyết, trường học này sẽ có thêm một ban học thực hành liên quan đến nội dung nữ công gia chánh, âm nhạc và dạy cả cách quản lý gia đình. Sự toàn diện là điều có thể thấy được trong cách xây dựng lớp học của Phạm Quỳnh, ở đó nữ giới sẽ được trang bị những kiến thức từ cơ bản cho đến năng cao, từ lý thuyết cho đến thực hành. Nội dung lớp học không chỉ chú trọng việc cung cấp những kiến thức nền tảng cho người học mà còn tập trung vào việc giáo dục vai trò của phụ nữ trong gia đình. Ý tưởng này phù hợp với mục tiêu giáo dục mà

[12] Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.
[13] Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.
[14] Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.

các học giả của Phụ nữ Tân văn đề xuất, đó là đào tạo nên người phụ nữ không chỉ giỏi việc nhà mà còn nhận thức được trách nhiệm đối với xã hội.

Thứ hai, là thành lập Nữ công học hội. Báo Phụ nữ Tân văn số 91, ngày 16/6/1931 đăng tải bài viết của bà Hường Nhựt với nội dung liên quan đến mở "trường Nữ công" đào tạo nghề nghiệp cho nữ giới. Mở đầu bài viết, bà phản bác lại những quan điểm coi phụ nữ là những kẻ lười biếng không chịu học tập nghề nghiệp, sống dựa vào chồng và khẳng định sự cần thiết phải lập ra trường nữ công để dạy nghề cho nữ giới. Tác giả quan niệm "muốn chị em đều có nghề nghiệp theo sự cần dùng ở đời này thì ta phải lo xây dựng Phụ nữ Chức nghiệp học đường hay là thành lập Nữ công Học hội, để làm cơ quan luyện tập chỉ bày cho chị em mới được[15]. Mặc dù xã hội luôn ủng hộ và kêu gọi đàn bà, con gái học tập, tìm kiếm một việc làm phù hợp để san sẻ gánh nặng gia đình cùng với chồng nhưng thực tế xã hội lại không đáp ứng được yêu cầu cấp thiết đó. Hô hào phụ nữ chức nghiệp, phụ nữ tự lập nhưng không có cơ sở nào đứng ra chịu trách nhiệm đào tạo và huấn luyện cho phụ nữ. Trong bối cảnh ấy, sự ra đời của Nữ công học hội hay Phụ nữ Chức nghiệp học đường sẽ mở ra một lối đi mới cho nữ giới, đáp ứng nguyện vọng cho chị em cũng như yêu cầu của xã hội Việt Nam đầu thế kỷ XX. Ý tưởng mở lớp dạy nữ công, dạy nghề sẽ là một sự bổ khuyết quan trọng, giúp nữ giới có thể lựa chọn nội dung học tập phù hợp với khả năng, nguyện vọng của bản thân.

Thứ ba, thành lập Nữ lưu học hội. Nữ lưu Học hội là loại hình "trường cao đẳng phổ thông"[16] được đề xướng bởi ông Dương Văn Giáo và Nguyễn Đức Nhuận. Theo Ban xướng xuất, phụ nữ nước ta đã chịu một sự thiệt thòi từ xưa đến nay đó là không được học. Mặc dù đã có trường nữ học song có rất ích người được tham gia. Chính vì vậy phải tìm mọi cách để bù lại sự thiệt đó và đây là lý do để Nữ lưu Học hội được ra đời: "Nữ lưu Học hội là một công trình rất quan hệ cho sự sinh tồn và tấn hóa của phụ nữ Việt Nam; trong buổi khủng hoảng là buổi nữ giới phải cần tỏ ra nhiều nghị lực để tranh quyền sinh tồn, thì lại càng phải cố gắng làm thiệt hành hơn nữa. Vì có phấn đấu mới có thể sinh tồn"[17]. Có thể thấy báo Phụ nữ Tân văn dành niềm tin rất lớn vào Nữ lưu Học hội khi cho rằng tương lai của phụ nữ phụ thuộc vào tổ chức này. Với lý tưởng đó, tờ báo đặt ra mục đích là xây dựng "một cái hội lập ra để riêng cho phụ nữ bất kỳ tuổi nào, trình độ học thức thế nào cũng đều được đến nghe các giáo sư chuyên môn giảng về các khoa lợi ích cho sự học hỏi của mình[18]. Đối tượng tham gia lớp học bao gồm "Bất kỳ đàn bà con gái thuộc về giai cấp nào hễ 15 tuổi trở lên thì vào học được cả"[19]. Điểm sáng trong chương trình giáo dục của Nữ lưu Học hội là đối tượng tham gia lớp học khi toàn thể đàn bà, con gái không phân biệt tuổi tác, trình độ, giai cấp hay địa vị xã hội đều được tham dự miễn là trên 15 tuổi. Yếu tố bình đẳng là điều nhìn thấy được trong điều lệ của Nữ lưu Học hội, đặc biệt việc quy định đối tượng tham gia lớp học đã tạo điều kiện thuận lợi cho tất cả nữ giới được tiếp cận với những tư tưởng tân tiến, điều mà các trường học khác chưa đáp ứng được. Dù chưa ra đời song việc đề xuất thành lập Nữ lưu Học hội cùng với

[15] Phụ nữ Tân văn, số 91, ngày 16/6/1931.
[16] Phụ nữ Tân văn, số 225, ngày 23/11/1933.
[17] Phụ nữ Tân văn, số 225, ngày 23/11/1933.
[18] Phụ nữ Tân văn, số 224, ngày 9/11/1933.
[19] Phụ nữ Tân văn, số 130, ngày 12/5/1932.

việc lập ra ban đề xướng đã đánh dấu bước chuyển mình quan trọng của báo Phụ nữ Tân văn. Nếu như trước đây tờ báo này thiên về việc tuyên truyền và vận động các cá nhân, tổ chức xây dựng các cơ sở giáo dục để đáp ứng nguyện vọng học tập của chị em phụ nữ thì lúc này họ đã tự mình đứng ra đề xuất tổ chức lớp học dành riêng cho nữ giới với nhiều điều lệ tiến bộ.

Nội dung giảng dạy dự kiến của lớp học này xoay quanh các vấn đề vệ sanh, sanh đẻ, nuôi con cho đến luật buôn bán hay các việc làm trong bưu điện như cách thông tin, gửi hàng hóa. Bên cạnh đó, ông Dương Văn Giáo còn lưu ý thêm ba điều quan trọng nên giữ trong chương trình của Nữ lưu Học hội, đó là: "(1) *Khuyến học* – họ hỏi nhau và giáo dục cho nhau để năng cao trình độ trí thức của phụ nữ; (2) Cứu tế và dạy dỗ những kẻ nghèo khổ, vô phước trong xã hội. Đây là trách nhiệm của người đàn bà trong xã hội; (3) Giao tiếp với người đàn bà ngoại quốc để cho người ta biết phụ nữ xứ mình, để cho người khác giống đế ý đến xứ mình"[20]. Như vậy, song song với việc học thì Dương Văn Giáo còn khuyến khích Nữ lưu Học hội tham gia vào các hoạt động xã hội, chung tay giúp đỡ các mãnh đời bất hạnh. Có thể Dương Văn Giáo muốn phụ nữ sau khi học kiến thức sẽ được trực tiếp trải nghiệm và góp sức cho xã hội. Hoạt động này vừa giúp các nữ tử hoàn thiện bản thân vừa thể hiện được tính nhân văn sâu sắc. Ngoài ra, báo Phụ nữ Tân văn còn đề xướng thành lập một số cơ sở giáo dục khác cho phụ nữ như: Phụ nữ khuyến học viện (số 35), mở trường học dạy phổ thông trí thức cho chị em bằng chữ quốc ngữ (số 34), hay lập nhà in "Phụ nữ ấn thơ quán" để in ấn và xuất bản sách báo cho phụ nữ (số 118).

Với lý tưởng kiến lập một môi trường giáo dục bình đẳng cho nữ giới, ban biên tập cũng như các học giả của báo Phụ nữ Tân văn đã tích cực đề xuất hàng loạt ý tưởng nhằm tạo điều kiện thuận lợi nhất cho nữ giới được tiếp cận với giáo dục. Mặc dù xuất hiện nhiều quan điểm khác nhau song đa số họ đều có điểm chung là kiên quyết giữ gìn bản sắc, cốt cách của người Việt trong môi trường giáo dục hiện đại. Nói về vấn đề này, nhà báo Phan Khôi yêu cầu "phải làm sao cho người đàn bà biết rằng trong nền luân lý và phong tục của ta có nhiều chổ êm đềm cao thượng, tức là "hương hỏa" của ông cha để lại cho, hãy nên giữ gìn trân trọng. Phải sửa sang thay đổi cho phù hợp với thời thế, là một lẽ tất nhiên, nhưng nghĩ xem cái bản sắc nào của mình là hay, thì phải giữ lại một cách cung kính. Chớ nên quá tự do văn minh, đến nổi ở trong gia đình, quên cả cha mẹ chồng con, ra ngoài xã hội, là con người vô giáo dục. Họ học theo người ta, phải tìm tới gan ruột, nào có hay chi cái vỏ ở bên ngoài"[21]. Học giả Phạm Quỳnh cũng có góc nhìn tương tự: Nói riêng về vấn đề phụ nữ thì việc cần kíp của chúng ta ngày nay là phải làm thế nào gây lấy một hạng phụ nữ chân chính, vừa giữ được cái cốt cách củ của nước nhà mà lại vừa hấp thọ được cái tư tưởng mới[22]. Mọi người đều hy vọng nữ giới phải tự ý thức giáo dục chính mình, từ đó nhận thức được những cái nên và không nên tiếp thu trong quá trình học tập, nhằm học hỏi những kiến thức mới đồng thời gìn giữ tinh hoa, bản sắc văn hóa cổ truyền của người Việt trong thời kỳ xã hội có nhiều biến động.

---

[20] Phụ nữ Tân văn, số 224, ngày 9/11/1933.
[21] Phụ nữ Tân văn, số 1, ngày 2/5/1929.
[22] Phụ nữ Tân văn, số 6, ngày 6/6/1929.

3. Thay lời kết

Sau tờ Nữ giới chung, báo Phụ nữ Tân văn (1929-1935) ra đời với nguyện vọng giải phóng phụ nữ khỏi những áp bức, bất công của xã hội. Với sự góp mặt của nhiều học giả tên tuổi như Phan Khôi, Phan Bội Châu, Đạm Phương, Đào Trinh Nhất, Tản Đà,… báo Phụ nữ Tân văn đã phản ảnh vấn đề phụ nữ trên nhiều lĩnh vực khác nhau, trong đó tập trung vào một số vấn đề trọng tâm, đó là: đề cao vị trí của phụ nữ trong xã hội; khẳng định vai trò của phụ nữ trong gia đình; vận động thúc đẩy hoạt động giáo dục dành cho phụ nữ; vận động phụ nữ tham gia các hoạt động chính trị; vận động và tập hợp phụ nữ tham gia các hoạt động xã hội; phát động phụ nữ tham gia các hoạt động văn hóa, nghệ thuật; đề xuất phụ nữ cải cách theo lối mới… So với các tờ báo cùng thời, báo Phụ nữ Tân văn đã chủ động đề xuất và triển khai các hoạt động đấu tranh thiết thực. Điểm sáng trong các phong trào đấu tranh vì nữ quyền của báo Phụ nữ Tân văn là hầu hết tất cả các hoạt động do bổn báo khởi xướng đều nhận được sự đồng tình và ủng hộ rất cao của phụ nữ và nam giới ở cả Nam Kỳ lẫn Bắc Kỳ và Trung Kỳ. Thậm chí, tên tuổi của tờ báo còn vượt ra khỏi biên giới lãnh thổ Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hà Thành ngọ báo, số 168, ngày 25/11/1927.
2. Hà Thành ngọ báo, số 168, ngày 25/11/1927.
3. Phụ nữ Tân văn, số 1, ngày 2/5/1929.
4. Phụ nữ Tân văn, số 6, ngày 6/6/1929.
5. Phụ nữ Tân văn, số 7, ngày 13/6/1929.
6. Phụ nữ Tân văn, số 10, ngày 4/7/1929.
7. Phụ nữ Tân văn, số 12, ngày 18/7/1929.
8. Phụ nữ Tân văn, số 15, ngày 8/8/1929.
9. Phụ nữ Tân văn, số 91, ngày 16/6/1931.
10. Phụ nữ Tân văn, số 130, ngày 12/5/1932.
11. Phụ nữ Tân văn, số 224, ngày 9/11/1933.
12. Phụ nữ Tân văn, số 225, ngày 23/11/1933.
13. Trường Chinh (1975), *Cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân*, NXB Sự thật, Hà Nội.